

Täysistunto

Keskiviikko 23.2.2022 klo 13.59—21.12

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi
Hallituksen esitys HE 14/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Henriksson, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

17.55 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Eduskunnalle on toimitettu kuluttajansuojalain ja eräiden muiden lakien muuttamista koskeva hallituksen esitys. Esityksellä vahvistetaan kuluttajansuojaa, ja sen tarkoituksena on niin kutsutun kuluttajansuojan omnibusedirektiivin kansallinen täytäntöönpano sekä puhelin- ja kotimyyntisääntelyn kiristäminen.

Omnibusedirektiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi erinäisiä muutoksia, joilla ajantasaistetaan kuluttajansuojasäännöksiä, parannetaan kuluttajien oikeussuojaa sekä tehostetaan kuluttajansuojasäännösten noudattamista. Osa kuluttajansuojalain säännöksistä laajennettaisiin muun muassa koskemaan sopimuksia, joiden nojalla kuluttaja ei maksa rahavastiketta vaan sitoutuu luovuttamaan elinkeinonharjoittajalle henkilötietoja.

Värderade talman! Genom de föreslagna ändringarna genomförs nu det så kallade omnibusedirektivet som gäller bättre upprätthållande och modernisering av Europeiska unionens konsumentskyddsregler. Vidare uppfylls regeringens målsättning att begränsa telefon- och hemförsäljning och skärpa regleringen i syfte att skydda konsumenterna.

Arvoisa puhemies! Myös kuluttajansuojan kannalta keskeisiä hinnanalennusilmoituksia koskevia säännöksiä muutettaisiin. Markkinoitaessa tavaraa alennettuun hintaan markkinoinnissa olisi esityksen mukaan ilmoitettava myös alin hinta, jolla tavaraa on markkinoitu hinnanalennusta edeltäneiden 30 päivän aikana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

Lakiin lisättäisiin myös säännökset kuluttajan oikeudesta hinnanalennukseen ja vahingonkorvaukseen, jos elinkeinonharjoittaja on käyttänyt kuluttajansuojalaissa kiellettyä sopimatonta menettelyä markkinoinnissa tai asiakassuhteessa.

Hallitusohjelman mukaisesti esitys sisältää kiristyksiä puhelin- ja kotimyyntisääntelyyn. Niin puhelin- kuin kotimyyntissä on esiintynyt viime vuosina ongelmia, joihin myös kuluttaja-asiamies on valvontatoiminnassaan puuttunut.

Puhelinmyyntissä ehdotetaan otettavaksi nyt käyttöön kirjallinen vahvistusmenettely. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että elinkeinonharjoittajan olisi puhelun jälkeen lähetettävä puhelimesta esitetty tarjous kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla kuluttajalle. Kuluttajan olisi myös hyväksyttävä tarjous pysyvällä tavalla, jotta sopimus sitoisi kuluttajaa. Tiedämme, että esimerkiksi moni ikäihminen kokee puhelinmyynnin rasittavana eikä välttämättä aina osaa kertoa, mitä itse haluaa. Vahvistusmenettely mahdollistaa ennen kaikkea sen, että kuluttaja voi tutustua puhelimitse tehtyyn tarjoukseen paremmin ja rauhassa miettiä, haluaako hän tehdä sopimuksen vai ei. Toisaalta vahvistusmenettely ei rajoittaisi elinkeinonharjoittajia harjoittamasta puhelinmyyntiä.

Värderade talman! Bestämmelserna om telefonförsäljning föreslås ändras så att ett skriftligt bekräftelseförfarande införs vid telefonförsäljning. Om konsumenten efter telefonsamtalet inte i varaktig form godkänner näringsidkarens anbud så blir det inte bindande för konsumenten.

Kotimyyntisääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuluttajan peruuttamisoikeus laajenisi tilanteissa, joissa sopimus on tehty elinkeinonharjoittajan ilman kuluttajan pyyntöä tekemän kotikäynnin yhteydessä. Toisin kuin nykyisin, kuluttajalla olisi tällöin peruuttamisoikeus myös sopimuksissa, jotka koskevat kuluttajan vaatimusten mukaan tehtyjä tavaroita. Käytännössä kuluttajilla on ollut erityisesti vaikeuksia kotimyyntissä tapauksissa, joissa remonttipalveluja on myyty yhdessä tällaisten ei-standarditavaroiden kanssa ja joissa kuluttajalla ei ole siis tavaroiden osalta ollut peruuttamisoikeutta.

Muutosten ehdotetaan pääsääntöisesti tulevan voimaan toukokuun lopusta alkaen, jolloin omnibusdirektiiviä on ryhdyttävä soveltamaan. Puhelinmyyntiä koskevia vahvistusmenettelysääntöksiä alettaisiin soveltaa kuitenkin vasta joulukuussa, jotta puhelinmyyntiä harjoittavat elinkeinonharjoittajat voivat varautua sääntelyn aiheuttamiin muutostarpeisiin. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

18.00 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä, että kuluttajansuojaa parannetaan. Erityisesti puhelinmyyntiä tarkasteltaessa on hyvä arvioida, onko tällainen tapa vastaanottaa tarjouksia erilaisista tuotteista ehkä ylipäätään nykypäivää. Se koetaan hyvin laajasti häiritseväksi, ja myöskin, niin kuin tässä ministeri totesi, esimerkiksi ikäihmiset voivat päätyä tekemään valintoja, joita eivät täysin ymmärrä. Siinä mielessä on äärimmäisen tärkeää, että tähän tulee vahvistusmenettely, vaikka puhelinmyyntiä ei sinänsä tässä rajoiteta. Tervetullut uudistuskokonaisuus, ja tämän varmasti valiokunnassa käymme tarkasti läpi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Said Ahmed.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

18.01 Suldaan Said Ahmed vas: Arvoisa puhemies! Puhelinmyynti on meille kaikille tuttua. Kesken toisen asian joku soittaa ja kauppaa lehtitilausta, sähkösopimusta tai vitamiineja, milloin mitäkin. Puhelimen toisessa päässä on henkilö, joka koettaa kovasti kaupata tuotteitaan. Itse asiassa olen itsekin työskennellyt puhelinmyyjänä. Se oli ensimmäinen työpaikkani, kuten monelle muulle nuorelle.

Puhelinmyyjiä usein haukutaan, mutta kukaan puhelinmyyjä ei tahallaan huijaa asiakasta ostamaan tavaraa tai sopimusta. Duuni on tärkeää siinä, missä muutkin duunit, ja osa tarjouksista on hyviä ja hyödyllisiä. Ehkä onkin jo kaivattu nettiliittymän päivitystä tai sähkösopimuksen uusimista, kun puhelinmyyjä soittaa.

Tarvitsemme kuitenkin vahvempaa sääntelyä. Kiireessä voi suostua sopimukseen, johon ei ole ehtinyt kunnolla perehtyä puhelun aikana. Joskus voi olla muuten vaikea ymmärtää, mihin puhelimesta on sitoutunut, eikä osaa kysyä oikeita kysymyksiä. Ymmärtämättään tehdyllä kaupalla voi olla ikäviä taloudellisia ja sosiaalisia haittoja.

Nyt käsiteltävällä esityksellä puhelin- ja kotimyyntin sääntelyä ollaan tiukentamassa. Jatkossa puhelinmyyjän tulee toimittaa tekemänsä tarjous ostajalle kirjallisesti, jonka perusteella ostaja voi harkita vielä kauppaa. Tämä muutos on erittäin tarpeellinen kaikkien kuluttajien suojelemiseksi, varsinkin niiden, jotka ovat muita kuluttajia haavoittuvammasa asemassa, esimerkiksi muistisairaat ja ikäihmiset.

Ehkä tämän muutoksen avulla puhelinmyynti muuttuu reilummaksi, mukavammaksi kokemukseksi kaikille osapuolille. Myös puhelinmyyjät ansaitsevat kunnianpalautuksen. Tarvitsemme vahvempaa kuluttajansuojaa ja toimivampaa puhelinmyyntiä. Kiitän hallitusta tämänkin asian edistämisestä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ovaska.

18.04 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa Said Ahmedille, että hyvä puheenvuoro myös siitä kunnianpalautuksesta puhelinmyyjille. Itse muistan, kun olin ylioppilaaksi kirjoittanut ja päivän sitä työtä yritin. En saanut yhtään kauppaa, ja se homma jäi sitten siihen. Kovaa työtä tekevät, ja sitä työtä myös tarvitaan. Se on monelle yritykselle tärkeä myyntikanava, mutta silti ennen kaikkea kuluttajien kannalta tämä lainsäädäntö on tervetullut.

Täällä on mainittu ikäihmiset mutta myös monet muut, jotka myöskin joutuvat välillä, voi sanoa, puhelinmyyntin uhriksi, eli ehkä on sellaisia toimintatapoja, joissa on ollut väärinkäytöksiä ja ongelmia. Myöskin niihin pystytään nyt puuttumaan, kun tämä kirjallinen vahvistus vaaditaan. On hyvä, että tämä koskee myös lehtimyyntiä, ja nämä villimmät toimijat saadaan nyt sitä kautta kuriin. Kuluttajalla on aito mahdollisuus tutustua siihen, mihin sitoutuu.

Mutta ehkä yksi kysymys siitä, mistä vakuutusyhtiöiden edustajat ovat nyt olleet minuun yhteydessä: he ovat huolissaan siitä, että kun pitää lähettää vahvistusviesti tai se, johonka sitten vastataan, niin pitäisikö siinä yhdessä viestissä — tekstiviestissä tai Whats Appissa — lukea nämä kaikki monisivuiset ehdot, vai onko se joku linkki, jolla sitten ohjataan eteenpäin. Eihän nyt siinä varmaan ole mitään järkeä, että 30 sivun vakuutusehdot laitetaan tekstiviestiin. Se sekä vähentää myyntiä että varmasti on haitallisempi kuluttajalle, kun puhelin täyttyy sellaisista viesteistä. Eli miten tämä käytännössä sitten hoidetaan? Kyllähän tämä kyllä/ei-vahvistus tai joku linkkisysteemi on toimivampi.

Mutta tärkeä lakiuudistus, ja hienoa, että tätäkin tämä hyvä hallitus vie eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Soinikoski.

18.06 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Suomalaisten velkaantuminen on jatkanut pandemiasta huolimatta kasvuaan. Lähes 6 prosentilla suomalaisista kotitalouksista on henkilökohtaisia velkoja vähintään neljä kertaa tulojensa verran. Korkea velkaantuminen johtuu ensisijaisesti asuntolainoista, mutta myös muiden lainojen kuten kulutusluottojen määrä on lisääntynyt huolestuttavasti. Lainan suhteellisen helppo saatavuus yhdistettynä kohdistettuun asiakasmyyntiin on omiaan lisäämään kotitalouksien velkaantumista. Tämän takia meidän on tehtävä toimia, jotka luovat suodattimia tai väliportteja ihmisten holtittomaan kuluttamiseen.

Hallituksen muutosesitykset kuluttajansuojalakiin tehostavat puhelin- ja kotimyyntien valvontaa ja sääntelyä. Esityksellä halutaan ensisijaisesti parantaa kuluttajan asemaa ja päätäntävaltaa suoramyyntissä. Kuluttajansuojan vahvistaminen lisää omalta osaltaan näitä kuluttamiseen liittyviä suodattimia, joiden kautta kotitalouksien kasvanutta velkaantumista voidaan yrittää hallita.

Arvoisa puhemies! Esityksen tarkoitus ei ole hankaloittaa yritysten toimintaa vaan luoda selkeämmät pelisäännöt koti- ja puhelinmyyntissä tehtäville sopimuksille. Liian usealle ihmiselle on epäselvää, mihin he sitoutuivat puhelinmyyntissä, ja etenkin ikääntyneille ihmisille suoramyynti voi olla hyvin painostava tilanne, jossa ikääntyneellä ei ole selkeyttä sopimuksen sisällöstä tai mahdollisuudesta kieltäytyä kaikesta tarjotusta. Näin ei voi olla, vaan jokaisella ihmisellä pitää olla tarkka ymmärrys siitä, mihin sitoutuu ostaessaan palveluita tai kulutustavaroita riippumatta niiden myyntitavasta. Ehdotuksen mukaan puhelinmyyjän olisi puhelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kuluttajalle tavalla, josta käy selkeästi ilmi tehty tarjous ja sen sitoumus. Jos kuluttaja ei hyväksy puhelinmyyntin jälkeen tehtyä tarjousta, raukeaa tehty sopimus. Esitys parantaa erityisesti heikossa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia hyväksyä tai hylätä tarjous, mikä on tärkeää aidon kuluttajansuojan toteutumisen kannalta ja tarjoaa harkinta-aikaa myös kuluttajalle.

Arvoisa puhelin... Arvoisa puhemies! [Naurua] Puhelinmyyntin sääntelyn tiukentamista ja valvonnan tehostamista ovat puoltaneet lukuisat eri tahot. Esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston kuluttaja-asiamies on jo vuosien ajan esittänyt puhelinmyyntisääntelyn kiristämistä. Asiamiehen mukaan puhelinmyyntin ongelmista ja kuluttajien kokemuksista on kiistatonta tutkimusnäyttöä. KKV:n tutkimushankkeen mukaan lähes 80 prosenttia ihmisistä ei pidä puhelinmyyntiä hyödyllisenä tai mieluisana ostotapana. Puhelinmyyntin sääntelyn tiukentamiselle on siis vahva kansan tuki. Esitys ei kuitenkaan poista kaikkia puhelinmyyntiin liittyviä ongelmia mutta on askel oikeaan suuntaan. Ostotapahtuma ei saa olla epäselvä tilanne, vaan kummallakin osapuolella pitää olla tarkka yhteisymmärrys sopimuksen sisällöstä. Puhelinmyyntin jälkeen tehty jälkivarmistus takaa paremmin tämän periaatteen toteutumista ja suojaa kuluttajia tietämättään tai tahtomattaan tehdyiltä sopimuksilta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja oli oikeassa, en ole toiminut puhelinmyyjänä, mutta bensanmyyjänä kyllä. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

18.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Nostan tästä lakiesityksestä vain yhden kohdan esille, ja se on tämä puhelinmyyntisääntelyn tiukentaminen kirjallisen vahvistusmenettelyn avulla. Kiitän erityisen lämpimästi tästä muutosesityksestä, sillä tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

hetkellä puhelinmyynnissä erityisesti ikäihmisten ja muistisairaiden kohdalla rikotaan usein myyntityön eettistä koodistoa. Tämä ei välttämättä tapahdu tarkoituksella, vaan kun ei tiedetä sitä tilannetta siinä puhelimen toisessa päässä.

Esityksen mukaan elinkeinonharjoittajan on puhelun jälkeen toimitettava tekemänsä tarjous kuluttajalle. Jos kuluttaja ei puhelinkeskustelun jälkeen pysyvällä tavalla hyväksy elinkeinonharjoittajan toimittamaa tarjousta, sopimus ei sido kuluttajaa. Vahvistusmenettelyn käytön laiminlyönnistä voitaisiin määrätä elinkeinonharjoittajalle seuraamusmaksu. Kuten sanoin, tämä esitys on todella tarpeellinen ja tervetullut. Tällainen kirjallinen vahvistus on jo käytössä useassa EU-maassa.

Kuluttajaliitto on ajanut voimakkaasti tämänkaltaisen kuluttajansuojan parantamista, ja myös monet järjestöt, kuten useat vanhus- ja eläkkeensaajien järjestöt sekä erityisesti Muistiliitto, ovat pitkään jo puhuneet puhelinmyynnin sääntelyn tiukentamisen tarpeesta. Muistiliittoon tulee säännöllisesti yhteydenottoja huolestuneilta omaisilta puhelinmyyjien toimintatavoista. Muistisaira-at ovat tässä yhteydessä erityisen haavoittuva ryhmä, jota tulee suojella niin sanotulta pakkomyynniltä. Ilmiö on tuttu myös edunvalvontaviranomaisille, sillä 97 prosenttia heistä on työssään kohdannut puhelinmyyntiin liittyviä ongelmia.

No tähän loppuun toki haluan mainita vielä Kuluttajaliiton selvityksen, jonka mukaan 70 prosenttia vastanneista suhtautui puhelinmyyntiin kielteisesti ja lähes kolme neljäsosaa heidän kyselynsä vastanneista oli sitä mieltä, että puhelinmyynti häiritsee heidän yksityisyyttään ja puhelinmyyjät painostavat ostamaan tavaroita ja palveluita. Elikkä kyllä puhelinmyynnissä toimintatavoissakin olisi varmasti kehitettävää. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkyinen, Matias.

18.12 Matias Mäkyinen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme kuluttajansuojalain uudistusta ja niin sanotun omnibusedirektiivin täytäntöönpanoa Suomessa. Tästä uudistuksesta ymmärrettävästi on nostettu erityisesti esiin tämä puhelinmyyntiä koskeva muutos, jonka myötä siirrytään kirjalliseen vahvistusmenettelyyn, elikkä puhelimesta tehty kauppa on jatkossa vahvistettava kirjallisesti, esimerkiksi tekstiviestillä tai sähköpostilla. Tätä uudistusta ovat kannattaneet erityisesti Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Kuluttajaliitto ja lukuisat sosiaali- ja terveysalan järjestöt ja muut kansalaisjärjestöt.

Tällä vahvistusmenettelyllä suojataan erityisesti heikommassa asemassa olevia kuluttajia, ja sitä ovat pitäneet tärkeänä erityisesti edunvalvonnan viranomaiset. Edunvalvonnan piirissä oleville henkilöille puhelinmyynnistä on koitunut jopa sellaisia ongelmia, että he tehneet vastoin omaa oikeustoimikelpoisuuttaan sellaisia kauppvoja, jotka edunvalvojat sitten joutuvat myöhemmin perumaan tai korjaamaan.

Kritiikkinä tätä vahvistusmenettelyä vastaan on esitetty, että se vähentää esimerkiksi sanomalehtien myyntiä tai vaikeuttaa median jo muutenkin vaikeaa toimintaympäristöä. Täytyy sanoa, että jos tällainen kirjallinen vahvistusmenettely merkittävästi saa myynnin tippumaan, silloin ei voida puhua kovin vahvasta sitoutumisesta tai hyvästä tarjouksesta. Toisaalta on kuitenkin tärkeää, että seurataan tämän lain vaikutuksia, mutta esimerkiksi Ruotsin kokemuksista — kun Ruotsissa muutama vuosi sitten otettiin tämä vahvistusmenettely käyttöön — ei voida nähdä tällä olevan merkittävää vaikutusta esimerkiksi lehti-myyntiin. Siellä ei tilauksissa puhelinmyynnin kautta olet tiputusta tapahtunut.

Tähän ei kuitenkaan ole syytä vielä lopettaa kuluttajansuojan vahvistamista, vaan edelleen jatkossa on pohdittava tämänkin lain valmistelun yhteydessä työryhmän esittämää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

kansallisen kieltorekisterin perustamista. Tällä hetkellä jos ei halua ottaa vastaan puhelinmyyntiä, voi ilmoittaa siitä tällaiseen yksityisen yrityksen pitämään kieltorekisteriin, ja näitä on itse asiassa useampia, ja se tekee näistä kielloista tällä hetkellä hieman vaikeita; ne ovat vain määräjän voimassa, ja niiden seuraaminen on hankalaa. Olisi syytä tehdä tällainen kansallinen kieltorekisteri, joka olisi viranomaisen pitämä, niin että kun yhden kerran on kieltänyt puhelinmyynnin, sitten voi luottaa siihen, että se myös toimii.

Toinen vaihtoehto on prefiksi elikkä tällainen puhelinnumeron alkuun tuleva tunniste, josta vastaaja tietää ja tunnistaa, jos soittaja on puhelinmyyjä, ja pystyy näin ollen päättämään, haluaako juuri siinä tilanteessa vastaanottaa puhelinmyyjän soiton.

Erilaisia tapoja suojata kuluttajaa siis on, ja niitä meidän täytyy tarkasti harkita ja selvittää myös tulevaisuudessa, mutta tämä vahvistusmenettelyn käyttöönotto on tärkeä ja merkittävä askel. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

18.15 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Me kaikki tunnistamme omasta elämästämme tilanteita, jolloin saamme soiton, jossa kaupataan milloin sähkösopimuksia, vakuutuksia, lehtiä, milloin mitään. Ainakin itselleni ehkä välillä kiireisen arjen keskellä se aiheuttaa ärtymystä, usein tarpeettomasti. He tekevät työtään, aivan kunniallisesti ja laillista työtään. Toki joskus on varsin näppärää tilailla lennosta, jos soitto aiheuttaa ostoinnostusta tai haluaa mahdollisesti tarkistaa, olisivatko sopimukset huokeampia.

Puhemies! On kuitenkin varsin viisasta, että lakiehdotuksella suojataan kuluttajaa. Kyllä meillä on ollut lukuisiakin tilanteita, jolloin ymmärrystä siitä, mitä on tullut tilailtua, ei ole ollut tarpeeksi. Totta kai jokainen tässä salissa myös tunnistaa tietyt riskiryhmät, joiden, tavallaan, tilaamisen edellytykset äkkinäisellä puhelinsoitolla ovat heikohkot. Myös tämän lakiehdotuksen jälkeen puhelinmyyjät voivat tehdä työtään tarkennetuilla pelisäännöillä, vaikka tiedän, että seuraavan kerran, kun se soitto jälleen kajahtaa ja sähkösopimuksia myydään, itseäni se tuppaa ärsyttämään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pitko.

18.17 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Näitä villejä esimerkkejä kuulee todellakin usein, ja erityisesti esimerkiksi ikäihmisten hyväksikäyttö näissä puhelinmyyntitapauksissa on tässä yhteiskunnassa laajasti tuomittu. Onkin tarpeen, että uudistamme siltä osin kuluttajansuojalakia, jotta heikommassa asemassa olevien oikeudet turvataan.

Haluan samalla nostaa esille, että tämä lainsäädäntö voi samalla kuitenkin myös heikentää myyntiä niillä kunniallisilla, rehellisillä myyjillä. Kaikki lehtimyyntihän ei todellakaan ole kiusaamista eikä asiakkaan hyväksikäyttöä, tai puhelinmyynti ylipäänsä, vaan monen toivotun lehtitilauksen normaali alku.

Me tiedämme tässä salissa hyvin media-alan ahdingon: laskeneet mainosmyyntitulot ja niiden valumisen kansainvälisten alustojen mainosmyynniksi. Nyt kun myös tätä tilausmyyntiä rajoitetaan, myynti voi sitä kautta hidastua, kun kuluttaja ei esimerkiksi muista vahvistaa tilausta, vaikka sen olisi täydestä tahdostaan tehnyt. Media-alan ahdinko uhkaa tiedonsaantia ja luotettavaa mediaa, jos journalistisen sisällön tuottaminen ei ole kannattavaa. Toivon, että myös oikeusministeri pitää laadukkaan journalismin ja tiedonsaannin puolta ja että hallitus myös vahvistaa vastuullisen journalismin edellytyksiä, vaikka tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

myös sitä rajataan. Tämä hallituksen esitys kuitenkin kokonaisuudessaan on tervetullut, ja on tarpeen parantaa kuluttajansuojaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä vaiheessa tälle varattua aikaa on vielä noin 6 minuuttia. Myönnän tässä vaiheessa vielä pyydetty puheenvuorot edustaja Grahn-Laasonelle ja edustaja Mari Holopaiselle ja sen jälkeen ministerille. — Edustaja Grahn-Laasonen.

18.19 Sanni Grahn-Laasonen kok: Kiitos arvoisa puhemies! Tämä esitys on odotettu, ja se tulee kuluttajansuojaa epäilemättä parantamaan ja EU-lähtöistä lainsäädäntöä. Puhelinmyynnin puolesta ei varmasti moni puhu, koska tiedämme kaikki, että ne puhelut tulevat usein väärään hetkeen ja saattavat ihmisiä kiusata, ja on aitoja tosiasiallisia tilanteita siitä, että erityisesti ikääntyvässä väestössä on saattanut joku tarkoittamattaankin tilata lehden, jota ei tosiasiallisesti olisi ehkä vähän harkinta-aikaa saatuaan sitten välttämättä tilannut. Että sikäli ymmärrän tämän kuluttajansuojanäkökulman. Mutta edustaja Pitko nosti esiin tämän meidän suomalaisen mediakentän tulevaisuuden, ja pitäisin erittäin tärkeänä sitä, että samassa yhteydessä arvioitaisiin sen vaikutuksia mediakenttään, erityisesti sanomalehtien tilauksiin ja sitä kautta median toimintaedellytyksiin Suomessa.

Tässä ajassa jos koskaan tarvitaan luotettavaa tiedonvälitystä, emmekä saisi tästä salista tehdä sentyyppistä lainsäädäntöä, joka heikentää suomalaisen moniarvoisen, monipuolisen, riippumattoman sanomalehtikentän toimintaolosuhteita. Näin ollen olisin kysynyt ministeriltä, että kun tiedämme, että aamun lehti on sivistysteko ja mitä useampi suomalainen lukee, sitä suurempi sivistyksen taso meillä on tässä maassa, niin mitä voidaan vastaavasti tehdä sitten korvaavia toimia, jotta toimintaedellytykset eivät heikkene. Tätä huolta ovat sanomalehdet nostaneet esiin ja heitä edustava medialiiitto myöskin. Mitä muuta voimme tehdä? Jos tehdään tämäntyyppinen muutos, niin mikä sitten parantaa vastaavasti median toimintaedellytyksiä Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

18.21 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Samaan aihepiiriin liittyen: On todella tärkeää, että media-alan edellytykset paranevat tästä nykyisestä tilanteesta. Totta kai alalla on tapahtunut erilaisia murroksia, joihin ei voida lainsäädännöllä vaikuttaa. Sosiaalinen media on tuonut kysyntää toisalle, ja siihen toki täytyy alan toimijoidenkin tuoda uusia ratkaisuja, mutta olisi tärkeää, että ottaisimme käyttöön sanoma- ja aikakauslehtien ja kirjojen alennetun arvonlisäverokannan. Tätä ollaan käsitelty myös EU:n puolella, ja siihen suhtaudutaan hyvin myönteisesti. Tämä laskelma tarkoittaisi sitä, että jos nyt vähentäisimme arvonlisäverokantaa 10 prosentista 5 prosenttiin, niin se vähentäisi verotuloja 67 miljoonalla eurolla — kysyin tämän arvion eduskunnan tietopalvelusta — eli tämä olisi aika kohtuullinen hinta.

Sen sijaan en pidä siitä ajatuksesta, että meidän pitäisi jotenkin epäselvillä kuluttajan valinnoilla edesauttaa mitään myyntiä. Kyllä kuluttajalla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa hyvin selvästi siihen, mitä hän hankkii.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Henriksson.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2022 vp

18.22 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvästä keskustelusta ja hyvistä kysymyksistä.

Ensimmäiseksi haluaisin sanoa — viitaten edustaja Ovaskan kysymykseen — että varmasti kaikille on selvää se, että jos kuluttaja itse ottaa yhteyttä, esimerkiksi jos on lentokentällä ja huomaa, että pitäisi saada matkavakuutus, niin voi itse soittaa sinne vakuutusyhtiölle, ja silloin kun itse pyytää tätä palvelua, ei tarvita mitään vahvistusmenettelyä sen jälkeen, vaan se vakuutus voidaan toimittaa ja tehdä heti siellä paikan päällä.

Sitten on myös niin, että tämä vahvistusmenettely lähtee siitä, että sen voi tehdä kirjallisesti — sähköpostitse, tekstiviestein, ja jos on riittävän uusi kännykkä, myös niin, että se ottaa vastaan sen, mitä kaikkea tämän palvelun tarjoajan pitäisi lähettää sinulle — mutta sitten voi olla, että meillä on alakohtaista sääntelyä, joka ei tule tästä sääntelystä vaan esimerkiksi tietosuojapuolelta tai sitten vakuutus oikeuspuolelta, jotka määräävät näitä kriteerejä. Niihin tässä ei vaikuteta.

Sitten tähän olennaiseen kysymykseen tästä kirjallisesta vahvistusmenettelystä ja miten se vaikuttaa meidän mediaan: Tämä on asia, mitä me myös pohdittiin hyvin tarkasti ministeriössä. Ja niin kuin tässä on tuotu esille, niin Suomen kaltaiselle demokratialle vapaa sana ja asialliset sanomalehdet, jotka pysyvät totuudessa ja jotka pystyvät kirjoittamaan ja kertomaan kansalaisille siitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, ovat äärimmäisen tärkeitä asioita.

Sen takia olemme katsoneet myös sinne Ruotsiin päin — edustaja Mäkynen nosti myös esille sen. Tässä vertailussa tulee esille se, että kun Ruotsi lähti 2018 tähän menettelyyn, mitä meille nyt ehdotetaan, niin siellä tavallaan tämä menettely on parantanut kuluttajansuojaa ja kuluttajien tyytyväisyyttä puhelinmyyntiin ja se on vähentänyt myös kuluttajaviranomaisille tehtyjä ilmoituksia ja riitoja. Ei ole nähty, että se olisi merkittävästi vaikuttanut mediapuoleen, mutta koska olemme myös huolissamme tästä, niin tähän halutaan tarkka seuranta.

Sen takia tähän sisältyy nyt myös tämä seuranta siitä, että seurataan tämän menettelyn vaikutuksia erityisesti lehtialaan, ja kahden vuoden kuluttua säännösten voimaantulosta arvioidaan, miten tämä kirjallinen vahvistusmenettely on vaikuttanut lehtien myyntiin ja lehdistä tarjonnan monimuotoisuuteen, ja tämän perusteella pitää sitten arvioida, onko tälle perusteita — jatketaanko näin vai pitääkö tehdä muutoksia. Tämä on äärettömän tärkeitä ja keskeisiä asioita.

Keskeisin asia tässä on se, että parannetaan kuluttajansuojaa. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava lausunto.